

A kassai március

Gyermekek! Az a szent föld, ahol a legnagyobb magyar költő feláldozta nemes életét a hazáért, a magyar szabadságért, ma nem a mienk! Elveszett, elrabolták tőlünk ellenségeink, akik országunkra törtek s amikor nem volt fegyver a magyar kezekben, akkor birtokukba vették a mi szép magyar hazánk legnagyobb részét és azt mondták, hogy az a föld ezentul az övék — és nem magyar többé! Így veszett el Erdély, Petőfi Sándor halóporával... De örökre, gyermekek? Lehet-e az idegen föld, ahol a legnagyobb magyar költő adta életét a magyar szabadságért? De nem lehet idegen sokáig a többi elrabolt országrész sem, mert magyarok szereztek vérről-verejtékről a magyar hazát ezer esztendeje, magyarok tartották meg egy évezreden át, magyar is lesz az mindörökkön-örökké! Vagy ti, kedves magyar gyermekek, engednétek azt, hogy azok a területek, ahol magyar véreink éltek és küzdöttek ezer éven át, most elveszítsük örökre és ezentul idegeneké, másoké, ellenségeinké legyenek? Derék gyermekek vagytok. De így is kell gondolkodnia minden magyar gyermeknek, aki itt él — ha most csonka is, — de Magyarországon! Azt mondtam, hogy így kell gondolkodnotok! Igen, kell, mert ti magyarok lehettek, magyarul beszélhettek, magyarul tanulhattok, magyarul dalolhattok, magyarul imádkozhattok. De mit gondoltok, beszélhetnek, dalolhatnak-e, imádkozhatnak-e magyarul azok a magyar gyermekek is, akik most nem Magyarországon, hanem idegenek uralma alatt élnek? Azon a földön, amely magyar volt és maradt mindörökre, de amelyet most idegenek bitorolnak? Nem bizony! Azok a szegény magyar gyermekek most oláh, szerb, vagy cseh iskolába járnak, azok nem énekelhetnek most magyar nótát, még a magyar Himnusz sem énekelhetik el ezen a napon: a magyar szabadság születése napján. Évek óta hiába várják a felszabadító magyar honvédeket... még nem teljesedett be vágyuk, álmuk, pedig várnak, egyre várnak bennünket...

Elmondok most nektek egy történetet szegény rab-magyar testvéreink életéből, milyen ott a március tizenötödike.

A kassai nagy templom, amit nagysága miatt dőmnak is nevezünk, ma komor és fekete. A híres nagy templom, amelyben II. Rákóczi Ferenc fejedelem és édesanyja, Zrínyi Ilona alusszák örök álmukat, ma éppen olyan szomorú, mint a kassai magyarok. Azok is szomorúak és hallgatagok. De ha belépünk a templom belsőjébe, eltűnik a gyász. A színes ablakok dicsőséges magyar mult-ról beszélnek... Ott ragyognak a régi, nagy királyok cimerei és amig nézzük, nézzük őket, egyszerre csak eltompulnak a ragyogó színek... Szemünk könnyekkel lesz tele... A magyar szív magyar könnyeit látják most a királyok... Lenéznek a fénylő magasságból... Ajkukon mosoly kél, mintha azt mondanák:

— Amig magyar könnyeket látunk, őrít állunk ebben a templomban...

A sok magyar között a kis Márta mindennapos vendég volt a templomban. Két helyen érezte csak jól magát: otthon és a dombban... Otthon magyarul beszélhetett, a dombban magyarul imádkozhatott... És amíg az imát mondotta, az ablakokon fénylő magyar királyokra nézett:

— Szent István, Szent László, ti látjátok az én kicsi szívemet, legyetek velem, oltalmazzatok meg és sugározzatok be bátorsággal, hogy mindig erős magyar legyek, még az iskolában is...

És a kis Márta mindennap boldogan távozott a templomból. Az iskolában sohasem volt baj, egészen március tizenötödikéig.

Ezen a napon azt mondotta otthon az édesapja:

— Kicsi leányom, el ne felejtsd, ma nagy napunk van. Magyar ünnep... Mi most nem ünnepelhetünk... de azért menj el a templomba...

Az édesapának itt elakadt a hangja. Jó magyar ember volt ő is. A régi, boldog időkben, amikor még magyar volt itt minden, ünnepélyre ment ezen a napon és most... most hivatalba kellett mennie, idegen hivatalba, ahol éppen olyan szürke hétköznapi a március tizenötödike, mint a többi...

A kis Márta tehát megfogadta édesapja szavát és elment a templomba. Ahitattal nézett az oltárra és szeme becsukódott... Álmodozásában egyszerre sok-sok gyermeket látott maga körül... Mind-mind ünnepi ruhában volt, boldog arccal és a szívük fölött háromszínű magyar kokárdával...

De ez csak álom volt! Nemzetiszínű szalagocskákat senki sem viselhet már Kassán... A kis Mártának sem volt.

Az iskolában nyugodtan ült a helyén. Szeme a könyvre tapadt ugyan, de nem olvasott, mert a betűk olyan idegenek, olyan hidegek voltak most... Márta hirtelen a dóm királyaira gondolt most és komoly elhatározás kelt szívében.

— Akármilyen történik is, ma magyar leszek!... Nem irok, nem olvasok, nem felelek, még akkor sem, ha megbüntetnek érte!

A kis Mártát szerették az iskolában, csak azt nem szerették benne, hogy magyar érzésű. Ezt pedig nem tudták kiirtani belőle...

Amikor a tanítónő belépett az osztályba, a kis Mártán akadt meg a szeme. Fölszólította.

Márta fölállt. A tanítónő most a himnuszot kérdezi tőle. (Gondolhatjátok, hogy nem a mi magyar Himnuszunkat!)

Márta csak állt, állt sokaig, szótlanul. Nehéz, kínos csend borult az iskolaszobára.

A tanítónő szuró tekintettel nézte egy darabig, azután megszólalt:

— Miért nem felelsz?

A kis Márta nem felelt erre sem. Megfogadta, hogy ma nem beszél egy szót sem másként, csak magyarul. Nem beszél, még akkor sem, ha megbüntetik érte!

A tanítónő nagy haragra lobbant. Elővette a kisleány intő-

könyvecskéjét, írta bele valamit nagy sietve, aztán elküldte egy kisleánnyal Mártáékhoz...

Végre nagy sokára befejeződött a tanítás, a kis Márta megszabadult az iskolából s mehetett haza nagy vigan szüleihez, ahol kiöntheti kicsi lelkét minden bánatával.

Az intőkönyvecske nagy ujság volt Mártáéknál, mivel mind-ezideig nem küldték még azt hozzájuk sohase. Nem volt rá szükség, mert Márta jól tanult. Most tehát nagyon meglepte a szülőket a szokatlan üzenet.

— Kicsi leányom — szólt hozzá komoly hangon az édesapja, amikor hazaért az iskolából —, miért küldték ma haza ezt az intőt?

A kis Márta szótlanul meredt maga elé egy darabig, azután keserves zokogásba tört.

— Nem tudtad a leckét talán...? — kérdezte megenyhült hangon az édesapja.

— Tudtam — mondta nagy zokogás között a kis Márta —, tudtam... de március tizenötödikén nem akartam felelni csehül...

Édesapja szemét előntötte a könny. Beszélni akart, de nem jött hang ajkára sokáig...

Ott sirtak ketten... együtt...

Sírátták a magyar szabadságot...

*

Szavald el Z. Tábori Piroška szép költeményét, Gyurka!

A szabadság ünnepén

Márciusi szellő suhan át a tájon,

Megpihen a tarlott, hólepte faágon.

Ébresztő szavára rügyfakadás támad,

Csodás, színes tavaszt hirdet a világnak.

Márciusi szellő, tavasz hirdetője,

Önts uj reménységet a magyar szivekbe !

Hosszu, nehéz télnek vess tavaszi véget,

Hozd el számunkra az igazi békességet!

Emlékezés lángját gyujtsd fel a szivekben,

Régi dicsőségünk ragyogjon fel, szebben!

Hintsd teli virággal Duna, Tisza táját:

Forraszd újra egygé magyarok hazáját!

Kedves gyermekeim! Nagyon elszomorított ez az utolsó mese, úgy látom. Pedig ez nem mese volt, hanem megtörtént, igaz valóság. Azért mondtam el nektek, hogy soha-soha el ne feledkeztek azokról, akik most nem lehetnek magyarok... Akiknek most nem szabad magyarul beszélniök, imádkozniök... Azért